

Dr. Deák-Zsótér Boglárka – Török Georgina:

**A népmese, a népi játék és a hagyomány további elemeinek ötvözése
a Pompás Napok módszertanában**

Dr. Deák-Zsótér Boglárka: Pompás Napok Kulturális Egyesület elnöke

Török Georgina: Pompás Napok Kulturális Egyesület alelnöke

I. Bevezetés

A néphagyomány a magyar kultúra egyik legfontosabb öröksége, amely évszázadokon át természetes módon volt jelen a gyermekek mindennapjaiban. A népmesék, a népi játékok, a mondókák, a népdalok és az ünnepkörökhöz kapcsolódó szokások nem különálló ismeretanyagként, hanem az élet szerves részeként öröklődtek tovább. A modern társadalmi változások következtében azonban ezek a hagyományos átadási formák nagyrészt megszűntek, így a köznevelési intézményekre egyre nagyobb felelősség hárul a kulturális örökség közvetítésében.

Az óvodás- és kisiskoláskor a személyiségfejlődés meghatározó időszaka (Vekerdy, 2001), amelyet a gyermekek természetes kíváncsisága, nyitottsága, gazdag képzeletvilága és élményközpontú tanulása jellemez. Mindez kedvező alapot teremt a hagyomány élményszerű megismeréséhez. Ebben az életkorban különösen fontos, hogy a népi kultúra elemei ne elszigetelt ismeretekként jelenjenek meg, hanem egymást erősítve, komplex élményt nyújtva váljanak a mindennapok részévé. Az élőlészavas mesemondás, a közös játék, az éneklés, a mozgás és az alkotó tevékenységek egymásra épülése olyan tanulási környezetet teremt, amely egyszerre fejleszti a gyermekek kognitív, érzelmi, szociális és motoros képességeit. A Pompás Napok módszertana erre a komplex szemléletre épül. Alapját az élőlészavas mesemondás adja, amelyet a népi játékok, mondókák, népdalok, dramatikus elemek, kézműves tevékenységek, valamint az évkör és a jeles napok hagyományainak tudatos összekapcsolásával egészítünk ki. A módszertan célja nem pusztán a néphagyomány elemeinek megismertetése, hanem azok élményszerű átélése, a közösségi tapasztalatszerzés és a gyermekek aktív részvételére épülő tanulási folyamat támogatása.

II. A Pompás Napok módszertanának alapelvei

A Pompás Napok módszertana abból a pedagógiai szemléletből indul ki, hogy a hagyomány egyes elemei önmagukban is értéket képviselnek, valódi nevelő erejük azonban egymással összekapcsolódva bontakozik ki. Célja, hogy az egységes és egylényegű kultúránk elemeit erős kötéllel sodorja össze. A módszertan központi eleme az élőszavas mesemondás. A népmese évszázadokon keresztül szóbeli hagyományként élt, így eredeti közegében mindig a mesélő és a hallgatóság közötti személyes kapcsolat határozta meg. Az élőszavas mesemondás során a gyermek nem kész külső képeket kap, hanem saját képzeletében teremti meg a mese szereplőit, helyszíneit és eseményeit. Ez a belsőkép-alkotási folyamat jelentős szerepet játszik a kreativitás, a figyelem, a szövegértés és az érzelmi intelligencia fejlődésében. A személyes jelenlét lehetőséget teremt arra is, hogy a mesélő alkalmazkodjon a gyermekek reakcióihoz, hangulatához és érdeklődéséhez. A mese így minden alkalommal egyszeri és megismételhetetlen közös élménnyé válik, amely erősíti a közösséghez tartozás érzését, valamint a mesélő és a hallgatók közötti bizalmi kapcsolatot (Kormos – Deák-Zsótér 2021).

A Pompás Napok foglalkozásainak kiindulópontja minden esetben a népmese, amely köré a hagyomány további elemei – a népi játékok, népdalok, mondókák, találós kérdések, csúfolók, imádságok, tárgyalkotó tevékenységek és népi szokások – természetes egységbe rendeződnek, gazdag és élményszerű tanulási folyamatot teremtve.

A népmeséhez kapcsolódó tevékenységek kiválasztása minden esetben a történet tartalmából, hangulatából, motívumaiból és pedagógiai lehetőségeiből indul ki. A hagyomány különböző elemei nem öncélúan jelennek meg a foglalkozásokban, hanem a mese befogadását és mélyebb megértését támogatják. Szerepük lehet a gyermekek figyelmének felkeltésében és fenntartásában, a mese mondanivalójának elmélyítésében, a pozitív minták közvetítésében, a belső élmények tudatosításában, valamint a történethez kapcsolódó asszociációk és kreatív gondolatok kibontakozásának ösztönzésében.

A foglalkozások tervezése során kiemelt jelentősége van az egyes tevékenységek arányának. Hogy mely hagyományos elemek és milyen hangsúllyal jelennek meg, azt mindig az adott népmese sajátosságai, a kitűzött pedagógiai célok, valamint a gyermekcsoport életkori és fejlettségi jellemzői határozzák meg. Tapasztalataink szerint a mai gyermekek számára különösen fontos a mesehallgatás élményéhez vezető fokozatos ráhangolás, amelyet a mese világához szervesen kapcsolódó tevékenységek hatékonyan támogatnak.

A Pompás Napok módszertana a gyermekek életkori sajátosságaihoz, figyelmi állapotához és előzetes tapasztalataihoz, valamint az aktuális körülményekhez (például fizikai tér sajátosságai) igazodva háromféle mesemondási formát különböztet meg:

- 1) helyben ülő mesemondás,
- 2) mesemondás interaktív részekkel,
- 3) interaktív mesemondás.

A helyben ülő mesemondás a legegyszerűbb forma, amikor semmilyen más elemet nem illesztünk a mese mondásba, hanem élő szóban elmeséljük a történetet. Ebben az esetben is szoktunk a mesemondás előtt ráhangoló, a mesemondás után pedig megerősítő játékokat játszani. A mesemondás interaktív részekkel egy olyan módszertani megoldás, amely során a mesehallgató gyermekek a helyükön ülve meghallgatják a történetet, de a mesemondó már egy-egy találós kérdést, mondókát, népdalt beépít a mesébe, amellyel bizonyos mesei részeket hangsúlyoz, de a gyerekeket nem mozgatja. A harmadik típus, az interaktív mesemondás közben a gyermekek többféle módon vonódnak be a mesei történetbe:

- kikérdezzük, amelyre ők válaszolnak,
- körbe adunk megnézésre/tapintásra/szagolásra egy-egy tárgyat, növényt stb,
- közös játékba kezdünk,
- közösen mondókázunk, mozgással kísérik,
- jelzésértékű jelmezt adunk egy-egy szereplőt megelevenítő gyerekekre,
- közös éneklésbe és/vagy táncolásba kezdünk.

Az interakciók mindig a mese ritmusát és belső egységét szolgálják, ezért alkalmazásuk tudatos pedagógiai döntést igényel. A cél nem a történet megszakítása, hanem annak mélyebb átélése.

1. sz. kép: Élőszavas interaktív mesemondás

A népi játékok, népdalok és egyéb folklorisztikai elemek beillesztése a foglalkozások menetébe háromféleképpen történhet:

- 1) mesemondás előtt,
- 2) mesemondás közben,
- 3) mesemondás után.

A mesemondás előtt megjelenített népi játékok és népdalok a ráhangolódást és a képzelet nyitogatását segítik. A mesemondás közben elénekelt dalok, bemutatott játékok az adott mesei motívum megerősítését szolgálják. Kevés esetben fordul elő, hogy mesélés közben nagymozgásokat is beépítünk, hosszú szabályjátékokat, vagy párválasztó játékot pedig egyáltalán nem szoktunk. Ha a mesemondás előtt megjelent egy énekes népi játék, amely utalt a népmese valamely motívumára, azt a történet megfelelő pontján mozgás nélkül érdemes újra elénekelni. Mesemondás után kap helyet a mesei történethez kapcsolódó tárgyalgatás, a lakodalmat szimbolizáló tánc-ház is. A három időbeli szakasz tudatos elkülönítése biztosítja, hogy a különböző hagyományos elemek egymást erősítve szolgálják a mese befogadását, és ne vonják el a figyelmet annak belső tartalmáról.

A Pompás Napok módszertanában a népi játékok nem a mese feldolgozásának kiegészítő elemei, hanem annak szerves részét képezik. A szellemi, mozgásos, párválasztó, ügyességi és körjátékok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyermekek a mese élményeit saját cselekvéseiken keresztül dolgozzák fel. A közös játék során fejlődik az együttműködés, az egymásra figyelem, a szabálytudat és a társas kommunikáció (Lázár 1997). A játék egyúttal örömforrás is, amelyben a gyermekek önkéntesen és aktívan vesznek részt (Huizinga 1990, Vekerdy 2001). A népi

játékok ritmusa, egyszerű szabályrendszere és közösségi jellege elősegíti a sikerélményt, miközben természetes módon fejleszti a mozgáskoordinációt, a koncentrációt és az alkalmazkodóképességet. A Pompás Napok módszertana a hagyomány elemeit egymással összefüggő rendszerként kezeli. A népmese köré szerveződő foglalkozásokban helyet kapnak a mondókák, népdalok, népi játékok, találós kérdések, kézműves tevékenységek, valamint az évkörhöz és a jeles napokhoz kapcsolódó szokások is. A különböző műveltségterületek ilyen módon történő összekapcsolása gazdagabb élményanyagot biztosít a gyermekek számára, miközben támogatja a tapasztalati tanulást.

A módszertan egyik fontos sajátossága, hogy a hagyomány élő kultúraként jelenik meg. A gyermekek nem csupán megismerik a népi kultúra elemeit, hanem aktív résztvevőivé válnak azoknak: mesét hallgatnak és mesélnek, énekelnek, játszanak, alkotnak. Ez az élményszerű részvétel hozzájárul ahhoz, hogy a hagyomány személyes tapasztalattá váljon (Kolb 1984), amely hosszú távon is meghatározó lehet kulturális identitásuk és közösségi szemléletük alakulásában. A Pompás Napok módszertana tehát nem egy-egy hagyományos tevékenység alkalmazására épül, hanem azok tudatos pedagógiai összekapcsolására. A népmese adja azt a keretet, amely köré a népi játékok, a zenei és mozgásos elemek, az alkotótevékenységek és a hagyomány egyéb formái szerveződnek, létrehozva egy komplex, élményalapú nevelési folyamatot.

III. A Pompás Napok módszertani eszközei

A Pompás Napok módszertanának központi eleme az élőszavas mesemondás. Ahogyan Raffai Judit néprajzkutató is megfogalmazta: „Minden népmesével kapcsolatos foglalkozás kiindulópontja az alapszabály, mely szerint: a mese az élőszó művészete.” (Raffai 2004:73)

Ezt az alapelvet megőrizve a Pompás Napok módszertana olyan kiegészítő eszközöket is alkalmaz, amelyek támogatják a történethez való kapcsolódás folyamatát. Ezek az eszközök egyaránt segítséget nyújtanak a mesemondónak és a mesehallgatóknak. E szemlélet mentén kerültek kidolgozásra a Pompás Napok mesetérképei és mesekártyái.

Az élőszavas mesemondás egyik gyakorlati kihívása a meseszöveg elsajátítása és felidézése. A Pompás Napok módszertani oktatásain szerzett tapasztalatok alapján eredményes módszernek bizonyult, hogy a kinyomtatott meseszövegekben a történet meghatározó szereplőit, eseményeit, tárgyait és szimbólumait a hallgatók megjelölik, majd külön vizuális formában is megjelenítik. A vizuális megjelenítés elősegíti a mese szerkezeti egységeinek, motívumainak és me-

sei paneljeinek belsővé válását, miközben támogatja a mesélő belső képeinek szerveződését. Ezáltal nem csupán a történet felidézése válik könnyebbé, hanem az előszavas mesemondás során a mese szerkezete és belső logikája is nagyobb biztonsággal őrizhető meg. A Pompás Mesetérképek e módszertani tapasztalatokra építve kerültek kidolgozásra.

„A mesetérképek vizuális elemekkel (megrajzolt meseszereplők, helyszínek) segítik a mese felidézését, így az előszavas mesélés kiegészítője. Az igényesen megrajzolt alkotások tükrözik a népmesék gondolati rendszerét és egységességét, továbbá segítik a mesélőt az adott mese elmondásában, de az utólagos feldolgozás kiindulópontjai is lehetnek (2.sz. kép)” (Kormos –Deák-Zsótér 2021:126).

2. sz. kép: A történet utólagos felidézése a Pompás Mesetérképek segítségével

A mesetérkép vizuális kapaszkodóként támogatja a gyermekeket a mese szerkezeti összefüggéseinek követésében. Nem előre meghatározott értelmezést közvetít, hanem olyan vizuális orientációs pontokat kínál, amelyek elősegítik a gyermek saját belső képeinek kialakulását és a történet egyéni jelentésalkotását. Fontos hangsúlyozni, hogy a mesetérkép nem helyettesíti a gyermek belső kép-alkotását, hanem azt támogatja. Nem illusztrációként működik, hanem emlékezeti és gondolkodási támpontként segíti a mese szerkezetének követését (3.sz. kép).

3. sz. kép: Óvodapedagógus mesél a Pompás Mesetérkép segítségével

A Pompás Napok módszertana nem a meseszöveg szó szerinti reprodukcióját helyezi előtérbe, hanem az élőszavas mesemondást. A szűzsé (mesei panelek) megtartása mellett a mesélő saját belső képeire támaszkodva, a történet szerkezetéhez hűen, ugyanakkor személyes jelenléttel adhatja tovább a mesét. Ezt támasztják alá a 2022-ben végzett kismintás kutatás eredményei is. A 14 válaszadó közül mindössze négy fő nyilatkozott úgy, hogy számára könnyű a meseszöveg megjegyzése. Öt pedagógus valamelyest nehéznek, három inkább nehéznek, míg két fő kifejezetten nehéznek ítélte a mese szövegének memorizálását. A kutatás során a résztvevő pedagógusok kéthetes tesztidőszakban használták a Pompás Mesetérkép módszertani segédeszközt. A tesztidőszakot követően 14-ből 10 fő nyilatkozott úgy, hogy a mesetérkép megismerése után szívesebben vállalkozna élőszavas, fejből történő mesemondásra. Az eredmények arra utalnak, hogy a Pompás Mesetérkép hatékonyan támogatja az óvodapedagógusok élőszavas mesemondói gyakorlatát. (Török 2022). A pedagógusok élőszavas mesemondói gyakorlatának erősítése azért is kiemelt jelentőségű, mert a mesemondás nemcsak a hallgatóságra, hanem a mesélőre is kedvező hatással van: „A mese a hallgatóság számára örömforrás, közösségi élmény, továbbá a feszültségoldás, stresszkezelés és felfrissülés lehetősége, ami a mesemondó személyiségét is gazdagítja, segíti a belső harmóniájának megtalálásában.” (Kövecsesné 2026:460)

A Pompás Napok mesekártyái – a fentebb említett mesetérképek mellett – szintén a módszertan vizuális segédeszközei, amelyek a népmesék jellegzetes szereplőit, helyszíneit, tárgyait és motívumait jelenítik meg képi formában. A jelenleg két, egyenként ötven kártyából álló mesekártya-család elsősorban a 3–10 éves gyermekekkel végzett pedagógiai munkában alkalmazható hatékonyan, óvodapedagógusok, tanítók és a népmesékkal foglalkozó szakemberek, szülők számára.

A mesekártyák alkalmazása több fejlődési területet támogat. Hozzájárulnak a kommunikációs és nyelvi kompetenciák, a szókincs és a kifejezőkészség gazdagodásához, miközben ösztönzik a belső kép-alkotást, a kreatív önkifejezést és a közösségi helyzetekben történő aktív részvételt. A képi motívumok nem önálló történeteket közvetítenek, hanem a gyermek saját narratívájának kibontakozását segítik elő, ezáltal támogatják a mesei gondolkodás és a történetalkotás fejlődését (4.sz. kép).

4. sz. kép: Meseszövés a Pompás Mesekártyákkal

„A mesekártyákkal a vizuális időrendiség nagyfokúan fejleszthető. A kártyák segítségével a gyermekek mese közben is láthatják a szereplők és a helyszínek időbeli megjelenését, később pedig ők maguk is újra sorba rendezhetik azokat. A rajzolt képek segítséget nyújtanak a gyermekeknek a visszaemlékezéshez. A beszéd területén is fejlesztő hatásuk van a mesekártyáknak, hiszen a gyermekek saját mesét is szöhetnek. Ilyenkor a fantáziájuk szárnyalni kezd, ezzel párhuzamosan pedig változatos szókinccsel mesélni kezdenek. Kerek történeteket szönek az ismert

meseszereplőkkel és helyszínekkel. Sokszor meg is változik az egy-egy kártya, hiszen az általa kitalált szereplőhöz vagy helyszínhez egy adott kártya hasonlít a legjobban, ilyenkor szabadon átírják a kártyán szereplő dolgot.” (Péter 2022:33)

A mesekártyák alkalmazása során a gyermek nem készen kapott történetet reprodukál, hanem a képi motívumokhoz kapcsolódó saját belső képeire és asszociációira támaszkodva alkot narratívát. A kártyák ezért nem a mese jelentésének meghatározását szolgálják, hanem a történetalkotás folyamatát támogatják. A pedagógus számára lehetőséget biztosítanak a gyermek mesei gondolkodásának, szimbolikus kapcsolatteremtésének és narratív szerveződésének megfigyelésére, miközben játékos keretet teremtenek a közös meséléshez. A mesekártyák nyitott végű pedagógiai eszközök, ezért ugyanaz a kártyakészlet különböző életkorban, eltérő pedagógiai célok mellett is eredményesen alkalmazható.

IV. Összegzés

A Pompás Napok módszertana arra a felismerésre épül, hogy a népmese önmagában is kiemelkedő pedagógiai értéket képvisel, ugyanakkor hatása tovább gazdagítható, ha a hagyomány további elemeivel természetes egységben jelenik meg. A népi játékok, mondókák, népdalok, találós kérdések, tárgyalkotó tevékenységek és népi szokások nem kiegészítő elemekként kapcsolódnak a meséhez, hanem annak jelentésrétegeit mélyítik el, segítve a gyermekeket a történet élményszerű befogadásában és személyes átélésében.

A módszertan egyik legfontosabb sajátossága az élőlírási mesemondás elsődlegessége. A személyes jelenlét, a mesélő és a hallgatóság közötti kapcsolat, valamint a gyermekek belső képalkotására építő szemlélet olyan pedagógiai környezetet teremt, amelyben a mese nem csupán elhangzik, hanem közös élménnyé válik. Az ehhez kapcsolódó interaktív elemek nem a történet megszakítását, hanem annak mélyebb megértését és átélését szolgálják.

A Pompás Napok módszertana egyúttal arra is törekszik, hogy a hagyományt ne múltbeli emlékként, hanem élő kulturális örökségként közvetítse. A gyermekek nem pusztán megismerik a népi kultúra elemeit, hanem tevékenyen részt vesznek azok megélésében: játszanak, énekelnek, alkotnak, mesélnek és közösségi élményeket szereznek. Ez a komplex megközelítés támogatja identitásuk alakulását, fejleszti kreativitásukat, kommunikációjukat, együttműködési készségeket és érzelmi intelligenciájukat.

A módszertan gyakorlati alkalmazását segítő mesetérképek és mesekártyák tovább erősítik az élőszavas mesemondás pedagógiai lehetőségeit. Olyan vizuális támaszt nyújtanak, amely nem helyettesíti a gyermek belső kép-alkotását, hanem annak kibontakozását segíti, miközben támogatja a pedagógusok mesemondói munkáját és a gyermekek önálló történetalkotását.

A Pompás Napok módszertana több mint egy mesefeldolgozási eljárás: olyan komplex pedagógiai szemlélet, amely a magyar néphagyomány különböző elemeit egységes rendszerben kapcsolja össze. Célja, hogy a gyermekek számára a hagyomány ne csupán megőrzendő érték-ként jelenjen meg, hanem személyesen megélt, örömteli tapasztalattá váljon. Ez a szemlélet hozzájárulhat ahhoz, hogy a népmese és a hozzá kapcsolódó hagyományos műveltség napjaink gyermekei számára is élő, jelentéssel teli kulturális örökség maradjon. A módszertan hosszú távú fejlődését és hiteles továbbadását egy folyamatosan bővülő, egymást szakmailag támogató pedagógusközösség is segíti, amely a tapasztalatok megosztásával, az együttgondolkodással és a közös alkotómunkával hozzájárul ahhoz, hogy a Pompás Napok élő, folyamatosan gazdagodó pedagógiai műhelyként működjön.

Irodalomjegyzék

Huizinga J. 1990. *Homo ludens*. Universum Kiadó, Budapest

Kormos R.–Deák-Zsótér B. 2021. *Népmese-foglalkozások tervezése a Pompás Napok módszer-tanával az óvodában és alsó tagozatban*. Magánkiadás, Budapest

Kolb D. A. 1984. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice Hall, Englewood Cliffs

Kövecsesné G. V. 2026. *Meseterápia a tanítóképzésben – személyiségfejlesztés és hivatásra nevelés* In: Józsa, Krisztián; Bencéné, Fekete Andrea; Csima, Melinda (szerk.) *A korai évek neveléstudománya: Tanulmányok Podráczky Judit tiszteletére*. Gödöllő, Magyarország: MATE Press

Lázár K. 1997: *Népi játékok*. Planétás Kiadó, Budapest

Péter. P. V. 2022. *Részképességek fejlesztése a Pompás Napok módszerrel*. Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest

<https://pompasnapok.hu/wp-content/uploads/2024/08/peter-petra-veronika-reszkepessegek-fejlesztese-a-pompas-napok-modszerrel-2022.pdf>

(letöltve: 2026.06.30.)

Raffai Judit 2004. *A magyar mesemondás hagyománya*. Hagyományok háza, Budapest

Török G. E. 2022. *A mesetérkép segédeszköz óvodai használata, személyiségfejlesztő hatása*. Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza

<https://pompasnapok.hu/wp-content/uploads/2024/08/ovodapedagogus-torok-georgina-erika-szakdolgozat-2022-tavasz-1-1.pdf>

(letöltve: 2026.06.30.)

Vekerdy T. 2001: *Kisgyerekek, óvodások*. Saxum Kiadó, Budapest